

Araştırma Makalesi • Research Article

Anne Enright'ın *Toplantı* Romanında Travma ve İyileşme*

Trauma and Recovery in Anne Enright's The Gathering

Barış AĞIR^a

^aDr. Öğr. Üyesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, Osmaniye/Türkiye.
barisagir@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7132-5844

ÖZ

Bu çalışma Çağdaş İrlanda Edebiyatı'nın önemli yazarlarından Anne Enright'ın 2007 Man Booker Ödülü'ne değer görülen *Toplantı* isimli romanını travma teorisi kapsamında incelemeyi amaçlamaktadır. Başkarakter Veronica Hegarty'nin birinci tekil şahıs bakış açısıyla anlatılan roman, Veronica'nın intihar eden erkek kardeşi Liam'ın cenaze töreniyle başlar ve geçmişe doğru giden anlatısıyla bir aile epiğine dönüşür. Geçmişe yapılan bu bellek yolculuğunda aile tarihinin trajedileri ve travmaları bir bir ortaya çıkar. Travmanın nedenleri, travmatik semptomlar ve travmadan çıkış yollarına odaklanan bu çalışma, kişisel tarih ile aile tarihinin iç içe geçtiği bir anlatıda işlenen çeşitli ruhsal bozukluklar ve buhranlar üzerinde duracaktır.

Anahtar Kelimeler: Travma, Çocuk, Kadın, Tahakküm, İstismar.

ABSTRACT

This study examines contemporary Irish novelist Anne Enright's novel *The Gathering*, the winner of 2007 Man Booker Prize, through the theory of trauma. Narrated by the protagonist Veronica Hegarty's first-person point of view, the novel begins with the funeral of Liam, Veronica's brother who committed a suicide, and turns into a family epic with a narrative towards the past. The tragedies and traumas of family history are unearthed in this mnemonic journey. Focusing on the causes of trauma, traumatic symptoms and recovery, this study will focus on the various psychological disorders caused by intertwined personal and familial histories.

Keywords: Trauma, Child, Woman, Oppression, Abuse.

1. GİRİŞ

Yunanca kökenli bir kelime olan travma, başlangıçta fiziksel bir yaralanma durumunu ifade etmekteydi. 19. yüzyılda, modern hayatın yükselişiyle birlikte travma incelemelerinde bir değişiklik olduğu gözlemlenmektedir. "Travma kavramının modern olarak anlaşılmasına başlanması, 1860'larda İngiliz hekim John Erichsen tarafından yapılan çalışma ile olmuştur. Erichsen travma kavramını demiryolu kazası geçiren bireylerin yaşadıkları dehşetin verdiği ya da omurilik yaralanmasının getirdiği üzüntü ve kaygıya atıfta bulunarak tanımlamıştır" (Akarçay Ulutaş, 2018: 14). Erichsen'in bu tanımlaması travmanın sadece bedensel değil, zihinsel olarak da anlaşılması yolundaki ilk adımdır. 19. yüzyılın sonlarında Jean-Martin Charcot'un kadınlar üzerinde yaptığı histerik araştırmaları travmanın psikolojik boyutlarıyla alakalı öncü çalışmaları oluşturmuştur. Charcot'un çalışmaları histerik semptomların psikolojik olduğunu ortaya koymuştur. Charcot'un öğrencileri Pierre Janet ve Sigmund Freud'un takip eden çalışmaları ise travma çalışmalarına önemli katkılar sunmuştur. Bu araştırmacılar çalışmalarında travmatik olayın bilinç durumunu değiştirdiğini gözlemledikleri ve "çözülme" olarak adlandırdıkları bir bulguya rastlamışlardır. Janet'e göre insan aktivitelerini yönlendiren ve "psikolojik otomatizm" (van der Hart ve Friedman, 1989: 4-5) olarak adlandırılan bu zihinsel şema insan zihninin geçmiş deneyimleri ışığında bilinçdışı ve otomatik olarak hareket etmektedir. Janet'e göre, insanlar şiddetli duygularla karşılaştıklarında, zihin bu yeni süreci var olan bilişsel süreçle bağdaştırmakta zorlanır, bu nedenle yeni duygu tecrübeleri bilinçten kopuktur. Bu çözülme süreci davranışlar ve bilinç arasındaki kopukluğu ifade eden patolojik bir durum

* Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur. / In this article, the principles of scientific research and publication ethics were followed.

Bu makale 12-13 Nisan 2019 tarihlerinde Kırklareli Üniversitesi'nde düzenlenen II. Uluslararası Rumeli (Dil, Edebiyat, Çeviri) Sempozyumu'nda sunulan aynı başlıklı bildirinin gözden geçirilmiş halidir. Aksi belirtilmedikçe, İngilizce kaynaklardan yapılan alıntıların çevirileri bu makalenin yazmasına aittir.

olarak ifade edilir (Putman, 1989: 415). Janet'in travma çalışmalarındaki bu kavramsallaştırması modern psikolojinin önemli aşamalarından birini oluşturmaktadır.

Janet gibi, Freud da nahoş geçmiş deneyimlerin tekrarlandığı semptomlar üzerinde durmuştur. "The Aetiology of Hysteria" (1896) başlıklı ünlü makalesinde Freud, histerinin çocukluk dönemindeki cinsel tecrübelerden kaynaklanan ve kendini yineleyen bir olgu olduğundan bahseder. Kariyerinin ilerleyen dönemlerinde bu görüşünden sapmış olsa da, Freud'un erken dönem histeri çalışmaları sonraki teorisyenler için yol gösterici olmuştur. İki büyük dünya savaşı sırasında, askerlerin histerinin semptomlarına oldukça benzeyen "savaş sonrası nevroz" yaşadıkları gözlemlenmiştir. Teorisyenler, bu durumu idrak edebilmek için Freud'un histeri kavramına dönüş yapmışlardır. Travma çalışmaları, 1980'lerde "travma sonrası stres bozuklukları" adıyla, patolojik yaklaşımlardan daha geniş bakış açılı ve disiplinler arası bir yaklaşıma varmıştır Janet'in ve Freud'un çalışmalarını temel alan yeni yaklaşımlar travmayı ertelenen ve belirli dönemlerde kendini açığa çıkaran bastırılmış bir geçmişin sonucu olarak ele almaktadır.

İrlandalı yazar Anne Enright'ın *Toplantı* romanı travma teorisi ekseninde okumaya açık bir eserdir. Üç kuşaklık bir ailenin geçirdiği travmatik bir olaya odaklanacak çalışmamız *Toplantı* romanını modern travma kavramları ekseninde analiz edecek; romanın başkahramanı Veronica'nın yaşadığı travmanın nedenlerine, travmatik semptomlara ve travmadan çıkış yollarına odaklanacaktır.

2. ÇOCUK İSTİSMARI VE AİLE TRAVMASI

Çocukluk deneyimleri ve cinselliğe dair tecrübeler kişilik gelişimi ve özneliğin elde edilmesi sürecinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların yaşadığı cinsel istismarlar çeşitli fizyolojik ve psikolojik zedelenmelere yol açmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımlamasıyla "çocuk ihmali ve istismarı; 18 yaşın altındaki çocukların sağlığını, sağ kalımını, gelişimini veya ilişkilerdeki güven duygusunu olumsuz yönde etkileyen fiziksel/duygusal/cinsel istismar, ihmal ve diğer sömürü türleriyle sonuçlanan kötü davranışlardır" (aktaran Bakır ve Kapucu, 2017: 14). Judith Herman psikolojik travmayı, "güçsüzlerin bir felaketi" (2015: 41) olarak tanımlamakta ve travmanın kökeninin bu güçsüzlük anı olduğuna işaret etmektedir. Duygusal şok geçiren veya istismar eylemine karşı koyacak fiziksel yeterlilikten yoksun kurban sıkışıp kalmış ve kontrolünü kaybetmektedir. *Toplantı* romanının ana eksenini cinsel istismardan kaynaklanan psikolojik travma oluşturmaktadır. Veronica sekiz yaşındayken kardeşi Liam ile birlikte babaannesinin evinde kalmaktadır. Bir gün Nugent adında bir adamın, kardeşinin, genital bölgesine dokunduğu ana şahit olur. "Travma anında ezici bir güç tarafından çaresiz hale getirilen" (41) Liam ve Veronica çocuk kurbanlar olarak bu istismara karşı koyamazlar: "Kıpırdayamıyorum. Bu anı veya rüyada, bunu ne durdurabiliyor ne de buna devam edebiliyorum. Ağzından çıkacak her ne ise -bunun bana zarar vermeyeceğini bilsem bile- beni dehşete düşürecek" (Enright, 2012: 210). Veronica kapıyı kapatır ve hızlıca oradan uzaklaşır. Veronica'nın hayal meyal hatırladıklarından anlaşıldığı kadarıyla, büyükannesi Ada da bu istismar anına şahitlik etmiş ama herhangi bir tepki vermemiştir. Veronica'nın belleğinde büyükannesi tamamen pasif bir şahit olarak işaret edilmektedir. Herman'a göre insanlar korku anlarında doğal bir şekilde korunacak kaynaklar ararlar (2015: 64). Bu korunma yolları bulunamadığında güven duygusu zedelenir ve büyük bir hayal kırıklığı yaşanır. Büyükannenin koruyucu bir tavır ve tepki sergileyememesi Veronica'nın çaresizlik hissiyatını daha da derinleştirir.

Travmatik olayın yaşanması sırasında kurbanın zihninde beliren kavram karmaşası travmanın kritik süreçlerinden biridir. Duygusal reaksiyonların bilinç durumunda yarattığı ve Pierre Janet'in "çözülme" (aktaran Özen, 2017: 107) olarak adlandırdığı bu aşamada, bilişsel zihin kurbanın başına gelenleri anlamlandırmakta zorlanır. "Bu süreç nedeniyle, bir zaman için belirli bilgiler arasında bağlantı kurulamaz ve bilgiler bütünleştirilemez" (Topçu, 2009: 199). Mağdurun bilişsel düzeyinde çözülme yaratan bu an, travmatik belleğin kalıcılılaşmasına neden olur. Cinsel istismara şahit olma durumu sekiz yaşındaki bir bireyin algılarının çok ötesindedir. Veronica'nın zihnindeki kavram karmaşası romanda şöyle anlatılır:

Beni sarsan şey kapıyı açtığımda gördüğüm şeyin tuhafılığıydı. Sanki Bay Nugent'in cinsel organı fermuarından dimdik fırlayıp garip bir şekilde büyümüş ve ucunda geniş ve hantal bir erkek çocuğu şekli oluşturmuştu -ki bu benim kardeşim Liam oluyor- ve sonunda o erkek çocuğunun tuhaf bir şekilde adamın önünde eğilmiş duran bir organı olmaktan çıktığını, dokuz yaşındaki şok olmuş erkek çocuğu olduğunu (Elbette şok olmuştu, kapıyı açmıştım.), onun bir organ olmadığını, çocuğun çıplak ön kolunun kendisi ve Bay Nugent arasında etten bir köprü oluşturduğunu gördüm. (Enright, 2012: 133).

Cinsel istismarla ilgili bu tuhaf betimlemeler, Veronica'nın zihninde yaşanan karmaşayı ve çöküntüyü ispatlar niteliktedir. Veronica, Nugent'in suç işlediğini idrak bile edemeyeceği bir bilinç düzeyindedir. Veronica'nın belleğindeki görüntülerin suç kapsamında olduğunu anlaması, cinsel istismar haberlerinin gündemi çokça meşgul ettiği 1990'lı yılları bulacaktır. Veronica'nın örtük ve algısal anlatımında "cinsel istismar" kelimesi doğrudan kullanılmaz; uzun yıllar sonra bile bu travmatik anıyı anlamlandırmakta zorlanır ve bu anıyı "ters giden şeylerin kokusu olarak kalacak olan koku" (135) diye duygusal bir ifadeyle tanımlar.

Öte yandan çocuğun gelişim ve sosyalleşme sürecinde aile ana etkenlerden biridir. Çocukluk travmalarının atlatılmasında aile desteği oldukça önemlidir. Ailesi, Veronica için başka bir travma kaynağıdır. Çocukluk yıllarında Veronica ve Liam sık sık büyükannelerinin evine gönderilirler. Başka bir mekâna nakledilme deneyimi küçük Veronica'nın üzerinde travmatik bir etki bırakır. Ebeveynleri tarafından terk edilme duygusuna kapılan Veronica, gönderildiği ev çok uzak olmamasına rağmen başka bir dünyaya gönderilmiş hissiyatı yaşar. Bu sürgünlük Veronica'da yoğun bir yalnızlık duygusu yaratır: "Sessizliğin yaşadığı yer burası; ben arka odada durup garaja ve dar sokağa bakarken. Bunaltıcı bir sessizlik vardı, hava tahtadan yapılmış gibi ve arka odanın duvar kağıdının soğanlı çiçekleri sekiz yaşındaki gözlerimde hem dalgalanıyor hem de sabit duruyordu" (96). Ailesinden uzak kalmaya dayanamayan Veronica'nın zihninde ayrılış vakti belirgin bir şekilde yer etmiştir: "Ve hiçbir şeyi o, Ada'nın kapısını kapatıp arabanın ön koltuğuna oturmak için eğilip uzaklaştıktan sonraki sessizlik kadar iyi hatırlamıyorum" (96).

Babanın merhametsizliğini ve gönderildiği evin duygusuzluğunu temsil eden bu sessizlik küçük Veronica'da derin izler bırakır. Babasının yanı sıra Veronica, annesi ile de güçlü bir bağ kuramaz; annesi müphem ve neredeyse hiç var olmamış bir anı gibidir.

Anne, güvenli temelin en büyük simgesidir. "Bu güvenli temel (secure base), kişinin kendisi ve diğerleri hakkında olumlu modeller geliştirebilmesi için temel bir yapı oluşturmaktadır" (Çalışır, 2009: 241-242). Anneyle kurulan güçlü bağ dışarının tehditleri karşısında güvenli bir alan oluşturur. Veronica'nın annesiyle güçlü bir bağ kuramaması zihninden hiç çıkmaz ve kendisine azap vermeye devam etmektedir. "Unutkanlığın ta kendisi" (Enright, 2012: 7) olan annenin bulanık imgesi, duygusal eksikliğin metaforu olarak sunulur. Veronica anne sevgisinden yoksunluğunu şöyle anlatır: "Benim gibi olmanın neresi yanlış bilmiyorum. Ve adımları hatırlayabilseydi beni daha çok sever miydi bilmiyorum. Annem her zaman kimi sevip kimi sevmeyeceğini seçmede özgürdü. İlk önce erkekler, elbette ve erkeklerin ardından kızlardan hangisi iyiyse o. Ben iyi değildim, neden bilmiyorum" (172). Adı hatırlanmayan bir çocuk olarak, annesinin eksikliği Veronica'nın travmasını derinleştirir. Kalabalık bir aile olan Hegarty ailesinde, Veronica'nın annesi on iki çocuk doğurmuş, yedi tane de düşük yapmıştır. Ailedeki çocuk doğurma hevesini patetik olarak adlandıran Veronica, ironik bir tonla bu durumu şöyle anlatır: "Okulda aileleri en fazla beş ya da altı kişi olan kızlar vardı. Aileleri yedi sekiz kişilik olan kızlar vardı –bunun biraz şevkli olduğu düşünülürdü- bir de benim gibi anne babası gayet normal bir şekilde tavşanlar gibi çiftleşen zavallı kızlar vardı" (27). Çok kardeşli bir ortamda mekana sıkışan roman karakterleri sürüyü andıran bir şekilde yaşarlar. Ailede gerçekleşen ölümler yine ironik cümlelerle anlatılır: "Üç ölü...Artık neredeyse normal bir aileyiz. Bir çift daha giderse tam doğru ebatlarda olacağız" (172). Kuşatılmış mekan imgesi, Veronica'nın belleğinde kendisini ve kardeşlerini korunmasız cinsel ilişkinin getirdiği çıktılar olarak anımsamasına yol açar. "Sırası gelmişken, onu seks yüzünden de affetmiyorum. O kadar sevişmenin aptallığı. Açık ve kör. *Sonuçlar, anne! Sonuçlar*" (12). "Üremeye son vermek" (75) isteyen Veronica için doğum yeni bir hayatın filizlenmesi değil, yeni bir mezarın kazılmasıdır. Bütün çocuklara birden bakacak enerjiyi bulamayan anne çocuklarını kendi haline bırakır. Uyumsuz ve kopuk ilişkilerin mekanına dönüşerek "sığınak, barınak ve içtenlik değerlerinden sıyrılan" yuva, "büyük bir ağırlıkla labirentleşen kapalı ve dar mekan" (Korkmaz ve Deveci, 2011: 46) haline gelir; böyle bir mekanda uyumsuzluk ve şiddetin baş göstermesi kaçınılmazdır. Veronica, kardeşler arasındaki şiddetin sorumlusu olarak annesini ve babasını gösterir: "İrlanda'da hala omurilik felci riski taşıyan tek kadın ben miyim? (...) Onu, (...) umursamayacak kadar hamile olduğu için veya Midget'in bizi pataklamasına izin verdiği için de affetmiyorum" (Enright, 2012: 11). Aileyi sarmalayan bu şiddet ağında kardeşler normal birer birey olamazlar ve alkol, depresyon, kimlik bunalımları gibi sorunlarla karşılaşır. En kuvvetli bağı kurduğu kardeşi Liam'ın trajik intiharı Veronica'da katlanılması güç bir travma yaratır ve annesini suçlar: "O evden ne zaman ayrılısam susuyorum; bu oranın adaletsizliğiyle ilgili bir şey" (27). Veronica'nın susuzluğu çocukluğunda yaşamadığı ve yoksunluğunu her daim hissettiği bütün eksikliklerin toplamıdır.

3. TRAVMAYA TEPKİLER

Travmatik geçmiş hayatının sonraki dönemlerinde Veronica'da büyük etkiler bırakır. Olgunlaşma sürecinde dışarıdan herhangi bir yardım alamayan Veronica bütün acılarıyla tek başına yüzleşmek zorunda kalır. Eşi Tom ile evlenmesinden sonra mutluluk ve refahla sarmalanmış gibi görünen hayatı, kardeşi Liam'ın ölümüyle yapay bir yapıya dönüşür. Bu durum Veronica'nın travmasının mekanizmasıyla yakından alakalıdır. Lenore Terr (1991) çocukluk travmalarını Tip I ve Tip II bozuklukları olarak iki gruba ayırmaktadır:

Tip I bozukluklar beklenmedik bir olay sonucu gelişir, bu tür bozukluklar çocuklukta en sık görülen travma sonrası stres bozukluğu türüdür (...). Tip I travmalar ağır inkâr, ruhsal duyarsızlaşma, kendi kendine anestezi, ya da kişilik problemi geliştirmezler. Bu tür travma yaşamış çocuklarda, olaydan hemen sonra ya da uzun bir süre sonra misidentifikasyon, görsel halüsilasyon ve garip zaman distorsiyonları olabilir (...). Tip II bozukluklar uzun süreli ya da tekrarlayıcı travmaların sonucu oluşur. İlk defasında şaşırtıcı olsa bile tekrarladıkça bir beklenti gelişir. Bu nedenle gelişeceği bilinen korku ve zarardan korunmak, ruhsal yapı kendiliği korumak için yoğun çabalar sarfedilmeye başlanır. Tip II bozukluklarda kullanılan yoğun inkâr, represyon, dissosiasyon, kendi kendine anestezi, self hipnoz, saldırganla özdeşleşme ve kendine yönelmiş agresyon gibi savunma ve başa çıkma çabaları sıklıkla derin karakter değişikliklerine yol açar. (aktaran Tutkun, 1996: 32).

Bu bağlamda Veronica'nın kronik ve kalıcı olan Tip II travmasını yaşadığını söyleyebiliriz. Travmalarda görülen en sık tepkilerden biri bellek yitimi, inkâr, yansıtma, bastırma gibi engelleyici bir savunma mekanizması geliştirmektir. Tip II travma bozuklukları yaşayanların bastırma duygularının daha güçlü olduğu gözlemlenmiştir. Liam'ın ölümüne dek Veronica'nın çocukluk travmaları bastırılmış ve bir tür inkâr halini almıştır. Veronica'nın belleği, bilinçdışı bir tepkiyle geçmiş bastırılmıştır. Geçmiş hakkında kimseyle konuşmamış, çocukluk deneyimlerini hafızasının karanlık bir köşesine gömmüştür. Bu bastırma ve inkâr hali Liam'ın intiharıyla birlikte açığa çıkar: "Kafamın içinde çözmek için cebelleştığım berbat bir karmaşa var. Ve aynı zamanda dayanılmaz..." (Enright, 2012: 134). Veronica tipik bir semptom olarak çözülmenin eşiğindedir. Bilinç, bellek ve kimliğin kesintiye uğradığı bu aşamada kendi kendine hipnoza yönelen mağdur acıyı inkâr etme eğilimine yönelir ve çoklu kişilik bozukluğu ile karşı karşıya kalır. Annesine Liam'ın ölümünü haber verdiği sahnede böyle bir çözülme anı vardır:

Liam'a öldüğü için kızıyorum; tam şu anda, tam da ona en çok ihtiyacım olduğu anda. Tam anlamıyla kendimi aşmış durumdayım. Öyle öfkeliyim ki mutfağı ikinci bir açıdan görüyorum, mutfağa yakından bakıyorum. Kabanımın ıslak kolu kıvrılmış, çıplak kolum masaya dayanmış ve masanın diğer ucunda annem; haç biçiminde, başı çıplak ensesinin küçük beyaz üçgeninden aşağı sarkmış. (Enright, 2012: 13-14).

Annesine haber vermeden önceki altı günü cenaze işlerini halletmekle geçiren Veronica, bütün kederine rağmen öldüğü için Liam'ı suçlar, boşlukta sallanıp duran bedeni ve zihniyle çözülme yaşar. Zihnin bedenden kopuşu Veronica'nın cinselliğinde de kendini gösterir. Liam'ın cenazesinden sonraki süreçte kocasıyla paylaştığı yatağında bedeninin ağırlığını hissedemez: "Yatakta kendi bedenimin ağırlığını hissedemiyorum. Çarşafın üzerinde tenimin çizgisini hissedemiyorum. Ya yataktan üç

santim kadar uzaklaşıyorum ve kendime inanmıyorum -nefes alışına veya dönüşüme- ve yanımdaki Tom'a inanmıyorum" (125). Kocasının bedeni karşısında şehveti duygulardan tiksinen Veronica, sembolik olarak kocasının bedenini yatağın içine gömer. Nugent'in cinsel istismarını hatırlayan Veronica, erkek bedenine karşı bir tiksinti duygusu geliştirir: "Yatağa uzanan bir kadın (kendim), sırtı kıvrılmış ve eliyle duvarı tırmalıyor" (84). Travmatik geçmişten çözülüşün bir simgesi olan cinsellik, fiziksel acının dışavurumu olur. Psikanalistlere göre, çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalan bireylerde cinsel işlev bozuklukları meydana gelmektedir.

Veronica'nın travmaya gösterdiği tepkilerden biri de kendini yaralamadır. "Genel olarak bilinçli bir şekilde ölümü amaçlamaksızın beden dokularına ciddi olarak zarar verici davranışlar" (Canat, 1999: 46) olarak tanımlanan kendini yaralama davranışı yetişkin bireylerin çocukluk travmalarıyla yakından ilgilidir. Kasıtlı olarak kendine zarar veren birey duygusal acısını bastırmak için fiziksel acıya başvurmakta veya yaralama eylemini kendisini cezalandırmanın bir yolu olarak kullanmaktadır. Leibenluft ve arkadaşlarına (1987) göre "kendini yaralama kişiye dayanılmaz gelen duygu üzerinde kontrol hissi yaratmaya da yarar. Bu duygu, başkasına zarar vermekten korktuğu için kendine yönlendirdiği öfke olabilir. Kendini yaralayanlar, duygusal incinmişliklerinin fiziksel bir kanıtı olarak yaralarına ihtiyaç duyarlar" (aktaran Çelik ve Hocaoğlu, 2017: 214). Veronica kendini yaralama davranışının iki boyutunu da yaşamaktadır. Nugent'in cinsel istismarı sonrası büyük bir korku yaşayan Veronica, acılarını hafifletmek için bedenine kasıtlı olarak zarar verir: "Ada'nın dikiş kutusuyla geçen sakin bir ikindiyi hatırlıyorum, bacağıma akupunktur denemeleri yapıyordum. Yağdan ve etten geçip kırırdağa veya kemiğe doğru giderken iğnelerin derinliğini ölçüyordum" (Enright, 2012: 122). Veronica'nın iğneleri bedenine batırması, bir çocuğun bedeninin yapısını merakından ziyade travmatik deneyime verilen sessiz bir tepkidir. Fiziksel acı bireyde hissizleşme duygusu yarattığı gibi istenmeyen zihinsel ve duygusal durumdan arınmaya çalışmanın da bir yoludur. İğneleri kendine batırması, Veronica'nın duygusal acılarını görmezden gelme tepkisidir. Bununla birlikte, fiziksel acı travmadan tamamen çıkış anlamına gelmez, duygusal dünyasından soyutlanma çabasıdır sadece. Veronica'nın kendini yaralaması olayı üniversite yıllarında da devam eder: "Michael Weiss'la geçirdiğim bir geceyi hatırlıyorum, bacağımın içine tükenmez kalemle şekiller çiziyor ve sonra mutfak bıçağıyla aciz mavi çizgilerin üzerinden geçiyor. Ve kesğin serinliğini hatırlıyorum" (122). Kendini kasten yaralama eylemleri içerisinde, kendini kesmek ihmal ve terk edilme deneyimleri ile ilişkilendirilmektedir. Terkedilen kişiler, bir daha asla sahiplenilmeyeceklerini düşünürler. Veronica'nın kendini kasten yaralama davranışları ebeveyn ihmalinden kaynaklanan travmayla alakalıdır. Annesinin eksikliği ve geniş ailedeki şiddet, Veronica'nın kendisini önemsiz hissetmesine yol açar. Dahası Veronica ebeveynleri tarafından farkedilmediği için görünmez bir nesne kategorisindedir ve bu görünmezlik tensel canlılığını yok etmiştir. Bu koşullar altında, kendini yaralama eylemi fiziksel acıyı harekete geçirerek bireye yaşıyor olduğu hatırlatmasını yapar. Yarısından akan kanları gören Veronica bedeniyle tekrar bir bağ kurar: "Bir süre sonra, dağılan dünya geri sızmaya başladı, kenarlarda boncuk boncuk oldu, yoğun ve kırmızı; birleşmek ve boşluğu doldurmak için yükseldi, sonra etin dudaklarından yavaşça aktı, tıka basa dolu, lezzetli bir damla halinde" (122). Kendini yaralarken Veronica oldukça soğukkanlıdır. "Bir süre sonra" ifadesi ile dünyadan ve yaşamdan kopmuş olan bireyin tenine yayılan hayat simgelenir. "Dağılan dünyaya geri sızmaya" (122) başlayan taze kan, hayat ile ölüm arasındaki boşluğu doldurarak Veronica'ya kendi varoluşunu hatırlatır.

Veronica, varlığın anımsanmasından önce yaşamla ve dünyayla bağlarını koparmıştır. Judith Herman'ın da belirttiği gibi; "travmatik olaylar temel insan ilişkilerinde sorun yaratır. Aile, arkadaşlık, sevgi ve toplum bağlarını kırar" (2015: 63). Liam'ın ölümünden sonra bilinçli bir şekilde kendini hayattan uzaklaştıran Veronica, kocasıyla ve ailesiyle vakit geçirmekten kaçınır, gündüzleri uyurken geceleri uyanıktır. Veronica'nın yaşamdan uzaklaşmasının iki nedeni vardır: Öncelikle travmasının başkaları tarafından anlaşılmadığını düşünür, acısını aynı derecede yaşayan kimse yoktur, annesinin bile böyle olduğunu düşünür:

Ivor için de aynı şekilde ağlardı, Moise için daha az, Ernest için daha fazla ve teselli edilemezcesine hepimizin yapacağı gibi, sevgili Jem için de ağlardı. Hangi oğlu olursa olsun ağlardı. Bana kalırsa burada bir yanlışlık var, çünkü yerine getirilemeyecek bir şey kaybetmiş olan benim. Onun daha bir sürü oğlu var. (Enright, 2012: 14).

Annesinin seveceği başka oğulları varken, Veronica kardeşleri içerisinde değer verdiği tek kişiyi de kaybetmiştir. Geçmişin acı hatıralarını kalbine gömen Veronica tek başına acı çeker. Kocasını onu beyhude bir çabayla teselli etmeye çalışır: "...beni tekrar yaşayanların diyarına götürmeye çalışıyordu" (206). Cinsellikle verilmeye çalışılan teselli Veronica'nın kendisini "yeni kesilmiş bir et parçası gibi" (207) hissetmesine neden olur. Kocasına duyduğu ruhsal bağı tamamen yitiren Veronica, kocasıyla yakınlaşmayı reddeder. Bu şüphecilik ve güvensizlik yaşamdan kopuşunun ikinci nedenini oluşturur. Geceleri uyanıkken yaşam ve ölümün gerçekliği hakkında düşüncelere kapılan Veronica, gündelik hayatın anlamsızlığını şöyle anlatır: "Ölümün, her şeyin bitişi olmasının ve önemli olduğunu düşündüğün her türlü şeyin, artık biraz bile önemli olmamasının harika bir tarafı var" (28). Bu reddiye, yaşam-ölüm diyalektiğinde, Veronica'nın yaşamdan kopuşudur. Judith Herman'a göre;

Travmatize insan kendisini tamamıyla terk edilmiş, tamamıyla yalnız, hayatı destekleyen insani ve ilahi koruma ve bakım sistemlerinin dışına atılmış hisseder. Ondan sonra yabancılaşma ve kopma duygusu, en yakın aile bağlarından en soyut toplum ve din ortaklıklarına kadar her ilişkiye yayılır. Güven kaybolduğunda, travmatize insan kendini hayattan çok ölüme ait hisseder. (2015: 64).

Negatif duygularla kuşatılmış olan Veronica geceleri uykudaki kocasını ve kızlarını izlediğinde onların sadece birer kalıntı olduklarını hisseder: "...gece tüm ışıkları loş ayara getirip odaları geziyorum (...). Kızlar kendilerinden geçmişler (...). Tom – benim bakımlı kocam – yukarıda kurumsal finans dünyasındaki zarar ve telafilerle ilgili bakımlı rüyalar görüyor ve hiçbirinin benimle alakası yok" (Enright, 2012: 37). Bu kopuş Veronica'yı geçmişe ve ölüme yakınlaştırır. Günlerini geçmiş hakkında hikayeler yazarak geçirir ve kimseyle iletişim kurmaz. Ölü kardeşiyle konuşup ondan teselli isteyen Veronica, Liam'ın kendisine dokunduğunu hisseder, böylece aidiyet duygusunu ölümler diyarından yana olmakta kullanır. Varlığını ölümlerden yana kullanmasının bir diğer sebebi de geçmişin çözülme hayalleridir. Edebi eserlerde bastırılmış geçmişin geri gelmesi sembolü olarak kullanılan hayallerin travma ile ilişkisini Yener Özen şöyle açıklar: "Olayları en derinlere gömsük de, korku ve vahşet gömülmeyi reddeder. Tarih bu retlerin hayalleri ile doludur. Bu hayaller mutlaka psikolojik bir semptom olarak ortaya çıkar"

(2017: 105). Liam'ın, ölen diğer aile üyelerinin ve Nugent'in hayaletleriyle dolan ev, bütün ailenin travmasını simgeler. Bu hayaletler içerisinde dayısı Brendan'ın hayaleti bilinmeyen geçmişin temsilidir:

Brendan dayım diz altı çorap ve kısa pantolonla. İkizlerin odasının dışında -bebek Stevie'nin öldüğü odanın dışında- duruyor ve orta aşlı kafası Ada'ya söylemesi gereken ama onun duymayacağı şeylerle dolup taşıyor. Brendan'ın kemikleri başkalarına karışmış; elbiselerinin altında homurdanan ve mızıldanan ruhların karmaşası var, fermuarını açacak olsa uğuldayarak çıkacaklar; ağzını açacak olsa dişlerinden dökülüp saçılacaklar. Brendan'a onlardan huzur yok, orada sürünmeye ve şişmeye ve mızıldanmaya mahkum olan unutulmuşların ruhundan; yakasının altından söküp çıkarmak için uzanıyor ve avuç dolusu boşalıyor. Onların olmadığı tek yer sevimsiz mavi gözleri, yani ben ışığı yakmak için uzanırken Brendan sadece bakıyor ve gömleği kabarıyor ve kulaklarından deli ve münasebetsiz ölümler sızıyor. (Enright, 2012: 204).

Ailenin kayıp neslindeki travmalar, bu görünümü içselleştirdiğinde sembolik olarak Veronica'ya transfer edilir. Travmanın sadece kendisi ve kardeşiyle sınırlı olmadığını kavramaya başlayan Veronica, canlılar ile ölümler arasındaki kopukluğun iyileşme yolundaki en büyük engel olduğunu idrak etmeye başlar. Böylece iyileşme evresine doğru önemli bir adım atılır.

4. İYİLEŞME

Travmatik geçmişinin ağırlığı altında ezilen Veronica, geçmişten kaçınmanın ve onu inkâr etmenin huzur getiremeyeceğini fark eder ve yüzleşme aşamasına geçer. Judith Herman inkâr ve dile getirme arasındaki çatışmayı şöyle anlatır:

Dehşetengiz olayı inkâr etme isteğiyle onu yüksek sesle ilan etme isteği arasındaki çatışma psikolojik travmanın merkezi diyalektikidir. Vahşet mağduru olan insanlar hikayelerini çoğu kez, inanırlıklarının altını oyan ve böylelikle hem gerçeği anlatma hem de sır saklama çifte buyruğuna hizmet eden oldukça duygusal, çelişik ve parçalı bir tarzda anlatırlar. Sonunda gerçek kabul edildiğinde, mağdur iyileşmeye başlayabilir. (2015: 1).

Travmatik olayın anlatılması, mağdurun iyileşme sürecinin önemli bir parçasıdır ve travmanın baskın duygular altında tekrar tekrar yaşanmasını azaltır. Travma kaynaklı duyguların yazı yoluyla aktarılması histerik belirtileri azaltmaktadır. (Özen, 2017: 107). Veronica'nın duygularından arınması yazı yoluyla gerçekleşir. Liam'ın ölümünden önce travmasını bastıran Veronica, kardeşinin ölümüyle birlikte hislerini sağaltmak için yazıya başvurur. Roman, yazılış nedenini ilk cümlesiyle birlikte okuyucuya şöyle aktarır: “Sekiz ya da dokuz yaşındayken büyükannemin evinde geçen olayı yazmak istiyorum” (Enright, 2012: 1). Yirmi üç bölüm boyunca ölüm sonrasını, annesini ve babaannesini anlatan Veronica nihayet asıl amacına ulaşır: “Değişken hikayelere ve hayallere son vermenin vakti geldi. Aşk hikayesini bir kenara bırakıp o sene, ben sekiz ve Liam aşağı yukarı dokuz yaşındayken Ada'nın evinde olanları anlatmanın vakti geldi” (132). Yavaş yavaş açılan travmatik geçmiş, romanın otuz ikinci bölümünde apaçık bir gerçeklikle yazıya dökülür: “Kardeşimin, Lambert Nugent tarafından tacize uğradığını biliyorum” (212). Roman boyunca ima edilen istismar, “taciz” kelimesinin ilk kez kullanılmasıyla bu noktada kesinleştirilir ve belleğin derinliklerinden çıkarılır. Bastırılmış duyguların açığa çıkması ve güven duygusunun yeniden kazanılmasıyla iyileşmenin birinci evresi geçilerek, ikinci evre olan “travmanın hikayesi” (Herman, 2015: 219) anlatılır. Hikayenin anlatılmasıyla varılan katharsis, mağduru üçüncü evreye taşır. “İyileşmenin üçüncü evresinde travmatize insan, bir kurban olduğunu kabul eder ve kurban olmasının etkilerini anlar. Artık hayatındaki travmatik deneyimin derslerini içselleştirmeye hazırdır” (248). Güçlenme ve yeniden bağ kurma sürecinde Veronica, nefret ve acı duygularından sıyrılmaya başlar. “Bu düşünce ve ondan gelen tüm hisler ona kendini affetme cesareti verir. Kendini affediş yeniden mutlu yaşamak istemesini sağlar” (Yolanda and Handayan, 2017: 100) Liam'ın cenazesi sonrasında ailenin bir araya gelmesi sevginin yeniden temin edilmesi noktasında aile nesilleri için umut doğurur.

5. SONUÇ

Başkahraman Veronica'nın kardeşi Liam'ın cenaze hazırlıklarıyla açılan Anne Enright'ın *Toplantı* romanı, travmatik geçmişin ve parçalanmış hayatların katman katman açıldığı destansı bir aile tarihine dönüşür. Hikaye ilerledikçe, Veronica'nın travmasının cinsel istismar ve aile trajedisi ekseninde geliştiğini görürüz. Travmatik geçmiş Veronica'da güçsüzlük ve değersizlik psikolojisi yaratır; geçmişin hayaletleri Veronica'yı hayatının kendi anlayış ve kontrolünün ötesinde olduğu çıkmaz bir duruma düşürür. Veronica'nın travmaya verdiği çözümler ve kendini yaralama gibi pasif tepkileri acısını azaltsa da, travmadan çıkış travmanın kökenleriyle yüzleşmekle gerçekleştirilir. Travmanın yazıya dökülmesi acılardan arındırmayı ve geçmişle bütünleşik bir anlamın yeniden inşa edilmesini sağlar. Aile tarihinin yazılmasıyla bastırılmış ve inkâr edilen geçmiş gün yüzüne çıkarılarak dış dünyayla kopan bağlar yeni bir kavrayışla yeniden oluşturulur.

KAYNAKÇA

- Akarçay Ulutaş, D. (2018). *Trafik Kazası Sonucu Yetiyitimi Yaşayan Bireylerin Yaşantılarının Odak Grup Çalışması Yoluyla İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bakır, E., Kapucu, S. (2017). Çocuk İhmal ve İstismarının Türkiye'de Yapılan Araştırmalara Yansımaları: Bir Literatür İncelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 13-24.
- Canat, S. (1999). Kendini Yaralama Davranışı. *Klinik Psikiyatri*, 1, 46-48.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 240- 255.
- Çelik, F.G.H., Hocaoğlu, Ç. (2017). Kasıtlı Kendine Zarar Verme Davranışı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(2), 209-226.
- Enright, A. (2012). *Toplantı*. Çeviri: Deniz Taşdemir. Ankara: Kyrhos Yayınları.
- Herman, J. (2015). *Travma ve İyileşme*. Çeviri: Tamer Tosun. İstanbul: Literatür Yayınları.

- Korkmaz, R. & Deveci, M. (2011). *Türk Edebiyatı'nda Yeni Bir Tür: Küçürek Öykü*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Putman, F. W. (1989). Pierre Janet and Modern Views of Dissociation. *Journal of Traumatic Stress*. 2(4), 413-429.
- Özen, Y. (2017). Psikolojik Travmanın İnsanlık Kadar Eski Tarihi. *TJJS: The Journal of Social Science*. 1(2), 104-117.
- Topçu, S. (2009). *Cinsel İstismar*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- V. D. H. Onno & Friedman, B. (1989). A Reader's Guide to Pierre Janet on Dissociation: A Neglected Intellectual Heritage. *Dissociation*, 2(1), 3-16.
- Tutkun, H. (1996). *Genel Psikiyatri Servisinde Dissosiyatif Bozukluklar ve Çocukluk Çağı Tacizleri Sıklığı* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Yolanda, T. T., Handayan, R. (2017). Deep Grief and Recovery in Anne Enright's *The Gathering*. *Vivid. Journal of Language and Literature*, 6(2), 90-101.